

Monumentnummer*: 512018

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 20 december 2004
Kadaster deel/nr 82927/181

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Heukelum West Betuwe Gelderland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Heukelum

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Heukelum	D			443
Heukelum	D			429
Heukelum	D			451
Heukelum	D			5
Heukelum	D			450
Heukelum	D			452

Omschrijving**

Omschrijving onderdeel 2: Historische tuin- en parkaanleg (Heidensweg by 1; op de bijbehorende kaart aangegeven met nr. 2).

Het middeleeuwse kasteel lag in een stelsel van grachten waarvan de binnengracht geheel en de buitenste gracht voor een deel nog aanwezig is. Een regelmatig ingedeeld park met rechte met bomen beplante lanen rondom en een vak met elkaar kruisende lanen met een vijver op het snijpunt ten westen van het huis kwam in de jaren na 1734 tot stand. Bestaande structuren als de op het stadje gerichte oprijlaan, de vanouds met eiken en iepen beplante dijk aan de noordkant, de weg aan de zuidkant en de verbindende lanen werden hierbij betrokken. Een recht op het kasteel aanlopende oprijlaan verbreedde zich ter hoogte van het voorplein tot een ronde parterre. Deze lanenstructuur en de vijver zijn nog steeds herkenbaar onder het in de eerste helft van de 19de eeuw aangelegde landschapspark. De veranderingen in landschapsstijl waren eenvoudig, rekening houdend met de terreinomstandigheden waarop een grootse aanleg niet direct voor de hand ligt, en bestonden uit het vergraven van verschillende waterlopen en een deel van de gracht,

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

alsmede uit het aanbrengen van een bescheiden reliëf en beplanting op het terrein van de omgrachte boomgaard 'Het Paradijs' ten oosten van het huis. De volgende elementen in het park zijn van historisch belang:

- de al in de Middeleeuwen bestaande oprijlaan die loopt vanaf de Heidensweg tot aan de Lingedijk, in een hoek van 90° aftakt en bij het toegangshek (zie hiervoor onderdeel 4) recht aanloopt op het kasteel en daarna doorgaat tot de Asperense wetering;
- de met forse boomgroepen omkaderde binnengracht rond het kasteel en de restanten van de buitengracht die van middeleeuwse oorsprong zijn en in de vroege 19de eeuw vergraven dan wel deels zijn gedempt, samenhangend met de veranderingen in landschapsstijl;
- de rechte lanen met eiken en kastanjes rond het park, die onderdeel vormen van de formele aanleg uit de 18de eeuw en reeds op de kaart van Van Deventer (ca 1560) staan aangegeven;
- het vak ten zuidwesten van het kasteel (rechts van de oprijlaan) met een wandelbos waarin een ronde kom en restanten van een kruisvormig padenpatroon uit de 18de eeuw, begeleid door een laanbeplanting van eiken. Van de eiken is vooral het oost-west lopende deel goed herkenbaar. Van de noord-zuid lopende laan is het iets hoger liggende talud en een enkele eik overgebleven. Na 1823 (kadastrale minuut) is de ronde kom met een slingerende beek verbonden met de afwatering aan de zuidkant van het terrein.
- het vak ten zuiden van het huis een door water omgeven eiland, 'Het Paradijs' genaamd. De voormalige boomgaard is in de 19de eeuw landschappelijk ingericht door het grondvlak met een reliëf te verrijken en door de aanplant van enige solitairen. In dit gedeelte stond een theekoepel met zicht op het kasteel, waar de fundamenten nog van resteren. Het eiland is toegankelijk via twee door keien gevormde bruggen met cementrustieke zijkanten (begin 20ste eeuw). Een derde brug ligt over de verbinding tussen de slotgracht en de waterloop rond Het Paradijs.
- het wandelbos ten oosten en noorden van het huis met slingerpaden;
- de in de 19de eeuw tot stand gekomen moestuin met boomgaard ten noordwesten van het huis achter het linker bijgebouw (voorheen koestal en koetshuis; zie hiervoor onderdeel 3);
- de met eiken, iepen, noten en essen beplante Lingedijk en de open ruimte ten zuiden daarvan die vrij zicht biedt op het stadje met de kerk.

Waardering

De TUIN- EN PARKAANLEG behorend tot de historische buitenplaats Heukelum is van algemeen cultuur-, tuinhistorisch en landschappelijk belang:

- wegens de middeleeuwse structuur waarbinnen de aanleg is geprojecteerd;
- wegens de nog zichtbare restanten van een formele 18de-eeuws lanenstelsel en de aanwezigheid van een daartoe horende ronde kom;
- wegens de aanleg in landschapsstijl die over het bestaande park is heen gelegd;

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- wegens de aanwezigheid van het kasteel als middelpunt van de aanleg;
- wegens de afwisseling van lanen, open en gesloten gedeelten;
- wegens de sterke visuele en historische relatie tussen buitenplaats en stadje;
- wegens de ruimtelijke relatie van buitenplaats en de zich daarin bevindende opstallen;
- wegens de ligging aan de rivier De Linge.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg